

בבא קמא ס"ח

למדנו במשנה, שאין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל. אמר רב, המשנה מדברת¹⁰⁰ רק כשמכרו לפני יאוש. אבל אם מכרו לאחר יאוש, הגנב הראשון קנה אותו על ידי הייאוש, והגנב השני משלם תשלומי כפל לגנב הראשון. ומשמע מדבריו שייאוש לבד קונה.

ר"ע אומר מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' מפני שנשתרש בחטא שרב אמר דבר זה כשנמנם וישן. שהרי

שנינו בברייתא רבי עקיבא אומר מפני מה אמרה התורה שגנב שטבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמישה?, מפני שנשתרש בחטא. אם מדובר כשמכרו לפני יאוש האם הוא נשתרש בחטא?, הרי מעשיו לא הועילו שהרי אין מי שאומר ששינוי רשות מרשות הגנב לרשות הקונה מועיל בלא יאוש הבעלים. אלא כשהגנב מכרו לאחר יאוש, ומעשיו הועילו כיון שהקונה קנה את הבהמה ביאוש ושינוי רשות. ואם נאמר שיאוש קונה לבדו, והגנב אינו חייב להחזיר את הבהמה לבעלים אלא את דמיה. מדוע כשמכר או טבח לאחר יאוש הבעלים חייב לשלם ד' וה', הרי הוא טובח או מוכר את השור והשה שלו? עונה הגמרא שיש לומר כמו שרבא אמר שרבי עקיבא אמר שכאשר הגנב טבח או מכר לפני יאוש הגנב משלם תשלומי ד' וה' מפני ששנה בחטא, והוא חייב אפילו שמעשיו לא הועילו. ולא מפני שנשתרש בחטא.

"וטבחו ומכרו" מה טביחה שאינה שואלת הגמרא על רב ממה ששינוי, נאמר: "וּטְבַחוּ חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת או מְכָרוּ", מכאן למדים שצריך שהמכירה תהיה

באופן שאינה חוזרת כשם שטביחה אינה חוזרת. והבינה הגמרא, שגנב אינו חייב ד' וה' אלא כשמכר מכירה גמורה והלוקח קנאה. אם נאמר שמדובר לפני יאוש, מדוע המכירה אינה חוזרת, האם יש מי שאומר ששינוי רשות בלא יאוש קונה? אלא מדובר לאחר יאוש, וכשבאה ליד הקונה יש שני דברים יאוש, ושינוי רשות וקנאה. ואי נאמר שיאוש לבדו קונה, מדוע הגנב משלם ד' וה'. הרי שלו הוא טובח שלו הוא מוכר? עונה הגמרא, באמת מדובר לפני יאוש, ומה שאמרה הברייתא שצריך שהמכירה לא תהיה חוזרת, זה למעט כמו שאמר רב נחמן לקמן, למעט כשהגנב מכר לקונה רק כדי לעשות בה מלאכה שלשים יום שאינה מכירה

100 הגמרא לומדת זאת מ"גונב מבית האיש" ולא מבית הגנב. ולמי שאמר לעיל האחד בגנב והאחד בטוען טענת גנב הוא מובן. אבל למי שאמר ששניהם בטוען טענת גנב צריך לומר שממעטים את הגונב אחר הגנב ממקום אחר. תוס'.

101 מכל אלו שמקשים על רב היו יכולים להקשות לעיל על רבה, ומאלו שהקשו לעיל על רבה יכלו להקשות על רב. אלא שהקשו על רבה שדיבר בגזלן מדברים שנשנו בגזלן, ועל רב שדיבר בגנב מדברים שנאמרו בגנב. ואין סברא לחלק ביניהם. ועי"ל שקבעו בגמרא לפי מה שהקשו בבית המדרש. וכן יכלו להקשות ממה שרבי יוחנן הקשה לריש לקיש מגנב והקדיש. תוס'.

גמורה אלא כשכירות בלבד.

גנב ובא אחר וגנבו הראשון משלם
כפל והשני אינו משלם אלא קרן

ומקשה הגמרא ממה ששינינו, גנב ובא אחר וגנבו,
הראשון משלם תשלומי כפל, והשני אינו משלם

אלא קרן בלבד לגנב ראשון, ואינו משלם כפל מפני הכתוב "וגונב מבית האיש".
גנב ומכר ובא אחר וגנבו, הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה, והשני משלם
תשלומי כפל לקונה. מפני שהקונה קנאה בשינוי רשות. גנב וטבח ובא אחר
וגנבו, הראשון משלם תשלומי ד' וה', והשני אינו משלם תשלומי כפל אלא קרן
בלבד¹⁰².

מהמציעתא ומהסיפא יש ראייה
שיאוש אינו קונה

ושואלת הגמרא על רב ממה ששינינו במציעתא
גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי

ד' וה' והשני משלם תשלומי כפל. אם מדובר לפני יאוש מדוע השני משלם
תשלומי כפל? הרי אין מי שאומר ששינוי רשות בלא יאוש קונה. אלא פשוט
שמדובר לאחר יאוש, וביד הלוקח יש יאוש ושינוי רשות. ואם יאוש¹⁰³ קונה מדוע
הגנב משלם תשלומי ד' וה'¹⁰⁴, הרי הוא מכר את שלו¹⁰⁵. ועוד קשה על רב
מהרישא, גנב ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי כפל, והשני אין משלם אלא
קרן. הרי מדובר לאחר יאוש¹⁰⁶. ואם נאמר שיאוש קונה מדוע השני אינו משלם
אלא קרן! אלא מכאן ראייה שיאוש אינו קונה וקשה על רב?

רבא אמר שמהסיפא נראה שכולה לפני
יאוש ויש להפוך את הסיפא והמציעתא

אמר רבא, האם בלא זה הברייתא מתורצת?
הרי בסיפא שינינו, גנב וטבח ובא אחר וגנבו

ראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ושני אינו משלם אלא קרן. האם יש מי
שאמר ששינוי מעשה אינו קונה! אלא הברייתא כולה היא לפני יאוש, ולכן
ברישא השני פטור מכפל. ויש להפוך את הסיפא והמציעתא. ולשנות כך. ומכר
ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה, והשני אינו משלם אלא
קרן. מפני ששינוי רשות בלא יאוש לא קונה. גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון
משלם תשלומי ארבעה וחמשה, והשני משלם תשלומי כפל. מפני שקנה בשינוי
מעשה.

רב פפא אמר, הסיפא שאומרת שהשני אינו משלם אלא קרן, אינה קשה ואין
להפוך את הברייתא. מפני שהסיפא היא כבית שמאי, שאמרו שינוי במקומה
עומד. שואלת הגמרא, אם מעמידים לאחר יאוש קשה מהרישא והמציעתא על

102 הגמרא שואלת לקמן מדוע אינו משלם כפל הרי הגנב הראשון קנה בשינוי מעשה. רש"י

103 בכת"י ואי ס"ד יאוש ראשון קונה.

104 היה יכול לתרץ כגון שנתייאשו בעלים לאחר מכירת גנב, וכן מתרצת הגמרא לקמן. רש"י.

105 ואין להפוך את המציעתא כיון שמהברייתא לא מוכח באף דבר שיש להפכה. תוס'.

106 שהרי חייבים להעמיד כך משום המציעתא. רש"י.

רב זביד א' כשנתייאשו בעלים
בלוקח לא בגנב

אלא אמר רב זביד, הברייתא כולה היא לפני יאוש.

ואת הסיפא מעמידים כבית שמאי שאומרים שינוי

במקומו עומד. ואין להקשות מהמציעתא מפני שמדובר כשהבעלים לא התייאשו אחרי הגניבה אלא רק אחרי המכירה¹⁰⁷. והגנב הראשון משלם ד' וה' מפני שלגביו לא היה יאוש. והגנב לא קנה ביאוש. וגם ברישא השני פטור מכפל מפני שהגנב הראשון לא קנאו. ולא תאמר שמדובר לאחר יאוש, והברייתא אומרת את החיוב של השני בקונה, ולא בשני שגנב מהראשון משום שצריכים יאוש ושינוי רשות, אלא גם יאוש לבד קונה כדברי רב. ואם השני גנב מהראשון אחרי יאוש בעלים. השני משלם לראשון כפל. אלא הברייתא נקטה את הדין במכירה כשאין יאוש לגבי הגנב אלא לגבי הקונה. מפני שאין מקרה אחר ששניהם, הגנב הראשון והגנב השני משלמים כפל אלא במקרה כזה¹⁰⁸.

המוכר לפני יאוש ר"נ אמר חייב רב מביאה הגמרא, שנחלקו בדין של המוכר לפני ששת אמר פטור יאוש, רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור.

רב נחמן אמר חייב מפני שהכתוב אומר ומכרו, "וּטְבַחוּ אוּ מְכָרוּ" ואין הבדל אם הגנב מכרו לפני יאוש או לאחר יאוש. רב ששת אמר פטור. חיובו הוא לאחר יאוש אם הועילו מעשיו, אבל לפני יאוש שמעשיו לא הועילו אינו חייב. מפני שהגנב חייב במכירה רק כשהקונה קנה בדומה לטביחה שבה 'אהנו מעשיו'. רב סבר יאוש קונה, ולכן הגנב אינו חייב אלא כשטבחו ומכרו לפני יאוש. אבל לאחר יאוש, שלו הוא טובח ומוכר. ורב נחמן ורב ששת סוברים, שיאוש לבדו אינו קונה וחייב רק לאחר יאוש. לרב נחמן לא צריכים שמעשיו יועילו ואפילו לפני יאוש חייב. ורב ששת מצריך מכירה גמורה¹⁰⁹.

ואמר רב ששת, שהוא למד זאת ממה ששינונו בברייתא, אמר רבי עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשתרש בחטא. אם לפני יאוש האם הגנב נשתרש בחטא¹¹⁰! אלא הגנב חייב ד' וה' על המכירה כשמכר לאחר יאוש והועילו מעשיו. ורבא אמר שרבי עקיבא אומר מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני ששנה בחטא. מפני שהגנב חזר על מעשה העבירה כשמכר את הבהמה אפילו שמעשיו לא הועילו ולא מפני שהשריש והעמיק בחטא.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששינונו, נאמר: "וּטְבַחוּ אוּ מְכָרוּ", מה טביחה שאינה

107 לפי הגר"א אין גורסים דהוי ליה יאוש ושינוי רשות.

108 מפני שאם היה יאוש ביד גנב אינו מתחייב ד' וה' במכירתו וכיון שהמציעתא אינה יכולה להיות אלא לפני יאוש, שנו גם את הרישא בלפני יאוש ופטור מכפל. רש"י.

109 רש"י.

110 נשתרש משמע עשה שרשים ואהנו מעשיו. רש"י.

חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת. אם נאמר שמדובר לפני יאוש, מדוע המכירה אינה חוזרת? אלא לאחר יאוש, וראיה מכאן שחיוב ד' וה' הוא לאחר יאוש אחרי שהלוקח קנאו, מפני שהועילו מעשיו. ורב נחמן מפרש, שהברייתא באה למעט פרט לשהקנה לו לשלשים יום, שאינו משלם ד' וה' מפני שאינה מכירה גמורה.

גם ר"א אמר סתם גניבה ואף רבי אלעזר סבר שחיובו הוא לאחר יאוש. שאמר רבי יאוש בעלים תדע, סתם גניבה הבעלים מתייאשים מיד, ואם

מכרם הגנב לאחר מיד קנה מפני שיש יאוש ושינוי רשות. שהרי התורה אמרה, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה. ואם הבעלים לא התייאש המכירה אינה מכירה? אלא מכאן שהמכירה חלה, שבסתם גניבה יאוש בעלים היא. ומשמע שסובר רב ששת, ואם מכר לפני יאוש פטור מד' וה'. שואלת הגמרא, אולי התורה חייבה אפילו בלא יאוש בעלים? דוחה הגמרא, ממה שנאמר "וּיִטְבְּחוּ אוּ מְכָרוּ" לומדים כשם שבטביחה הועילו מעשיו, גם במכירה כשהועילו מעשיו¹¹¹, ולפני יאוש מעשיו לא הועילו, ומכאן שסתם גניבה יאוש בעלים היא. ואין לומר שהכתוב מדבר כששמעו שהבעלים התייאשו, שהרי נאמר "וּיִטְבְּחוּ אוּ מְכָרוּ" מה טביחה לאלתר אף מכירה לאלתר¹¹².

אמר לו רבי יוחנן גניבה בנפש תוכיח, שאפילו שלא אהנו מעשיו וחייב. שהרי בגונב נפש ומכרו אין יאוש שאין אדם מתייאש על עצמו. והתורה חייבה את הגנב אפילו שלא אהנו מעשיו. ומכאן שרבי יוחנן סובר שגנב חייב אפילו לפני יאוש כשלא אהנו מעשיו¹¹³.

ומביאה הגמרא שנחלקו מה הדין אם הגנב מכר וטבח לאחר יאוש. רבי יוחנן אמר חייב, חיובו הוא בין לפני יאוש בין לאחר יאוש¹¹⁴, וייאוש לבד אינו קונה. ריש לקיש אמר פטור חיובו הוא לפני יאוש, אבל לאחר יאוש, כיון שייאוש לבד קונה שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר.

גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי 99 לבעלים ואינו משלם תשלומי ד' וה' והקשה רבי יוחנן לריש לקיש ממה ששינונו, גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי כפל לבעלים ואינו משלם תשלומי ד' וה'. שהרי התורה אמרה "יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרַעְהוּ"

111 משמע שר"א סובר ששינוי קונה, ואהנו מעשיו להוציא מרשות הבעלים ולקנותה. וקשה לפי רשב"ם שמפרש בדף י"א אמר עולא אמר ר"א שמין לגנב ולגזולן שפחת נבלה לנגול. וי"ל שהגזולן לא קנה דוקא בשינוי שהוא לא עשה בידים ולא בשחיתה. או שאהנו מעשיו של טביחה הוא שמחסרה לבעלים ולא שקנה אותה כמו אהנו מעשיו במכירה. תוס'.

112 התוס' מקשה הרי אי אפשר שיהיה לאלתר ממש לפני ידיעת הבעלים כמו בטביחה, מפני שהוא יאוש שלא מדעת, וקי"ל כאביי שאינו יאוש. וי"ל שהגנב גם אינו טובח מיד עד שיבוא לביתו והבעלים מסתמא יודעים שנגנבה. תוס'.

113 : גניבה בנפש תוכיח. תוס' מקשה הרי גניבה בנפש לא הוקשה לטביחה. וי"ל שגם כאן מכירה לא הוקשה לטביחה אלא לומדים בלא היקש מטביחה. ור' יוחנן סובר שאדרבה יש ללמוד מכירה ממכירה. תוס'.

114 לכאורה קשה הרי קי"ל כרבה שיאוש כדי קונה וקי"ל כר"י נגד ר"ל. וי"ל שהיות וכמה אמוראים חולקים בדבר לא קי"ל לא כרבה ולא כר"י. תוס'.

ולא להקדש. וכיון שהגנב פטור מכפל אינו חייב בטביחה ומכירה ד' וה', שהרי התורה אמרה שישלם תשלומי ארבעה וחמשה ולא שלשה וארבעה. אם מדובר לפני יאוש האם מה שהקדיש קדוש! הרי לומדים מהכתוב "וַיֵּשׁ בִּי יִקְדָּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ" מה ביתו שלו אף כל שלו¹¹⁵. שאינו יכול להקדיש מה שאינו שלו. אלא פשוט שהוא לאחר יאוש, ורק אם הקדיש אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה, שכשטבח טבח של הקדש. אבל אם לא הקדיש וטבח משלם תשלומי ארבעה וחמשה. ואם נאמר שיאוש קונה מדוע הוא משלם הרי שלו הוא טובח שלו הוא מוכר?

אמר לו ריש לקיש, מדובר כשהקדישוהו הבעלים ביד הגנב, לפני יאוש. שואלת הגמרא, האם הוא קדוש?, הרי רבי יוחנן אמר, גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו?

ר"ל מעמיד כצנועין שאומרים שאפשר לחלל פירות שאינם ברשותו על מעות ואומרת הגמרא שריש לקיש שתירץ שהבעלים הקדישוהו ביד הגנב סבר כצנועין¹¹⁶. במשנה במעשר שני שהגמרא מביאה לקמן, הצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות האלו. כיון שהם רוצים לסלק את עוברי הדרכים שלקטו פירות ללא רשות מהאיסור הם אומרים כל מה שלקטו בני אדם היום מכאן יהא מחולל. וסוברים שאדם יכול לחלל מעשר שני מפירות שאינם ברשותו על מעותיו והפירות פדויים וקדושתם נתפסת על המעות. שואלת הגמרא, אם מדובר כשהבעלים הקדישו מדוע משלם כפל, הקרן חזרה לידיהם שהרי הם הקדישוהו בכל מקום שהיא ואינו חייב כפל אלא כשבאו עדים והעידו שהקרן נמצאת ביד גנב? מתרצת הגמרא, מדובר כשעמד בדין, ובאו עדים שגנב קודם שהקדישוהו בעלים.

115 רש"י כתב שגורסים שלו, ברי"ף הגרסא ברשותו וכן בכ"מ בש"ס.

116 לכאורה הצנועים מחללים גם אחר יאוש שהרי בסתם גניבה יש יאוש בעלים והצנועין סוברים שיאוש לא קונה, ור"ל מודה דאין יכול להקדיש אחר היאוש וסבר יאוש קונה. וי"ל שהוא יאוש שלא מדעת שלא שכח שילקטו שיראים מן הבעלים ולא דומה לתמרי דזיקא. ואפי' למ"ד יאוש שלא מדעת הוי יאוש אפשר לומר שהצנועין סוברים כר"ש שאמר דסתם גניבה לא הוי יאוש בעלים. וא"ת איך מדמים הקדש לחילול שכמו שיכול לחלל מה שביד חבירו כן יכול להקדיש. והלא אע"פ שאין יכול להקדיש פירות של חבירו יכול לחלל הקדש של חבירו. כמו שנראה בפ' האשה רבה שאמרו, אי קדושת דמים משום דבידו לפדותו ואי קדושת הגוף אי ידידה כו' משמע שבקדושת דמים אין חילוק בין שלו לשל חבירו. וי"ל שהקדש מאחר שהוקדש יצא מרשות בעלים וכמו שהבעלים יכולין לפדותו כמו כן אחר. אבל כרם רבעי הבעלים זכאים לאוכלה בירושלים. וא"ת הרי יכול לחלל מעשר שני של חבירו כמו שאמרו, אין לוקחין בהמה טמאה עבדים וקרקות ממעות מעשר שני ואם לקח אכל כנגדן בירושלים. והקשו מדוע יחזרו דמים למקומן. ותירצו כשברח. ומכאן שמחללים מעות שביד המוכר. וי"ל ששם הוא כמו גזלן שאם לא היה בורח המקח היה חוזר בו, והוא כמו גזל ולא נתייאשו הבעלים וכצנועין כאן. או שם הוא קנס, וכן משמע השם. מתוך הסוגיא. ומיהו ממה ששנינו בפרק לולב הגזול אין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר ממוזן שלש סעודות ואם מסר אומר הרי מעות הללו מחוללין ובא ואוכלן בתורת שביעית. משמע שאדם יכול לחלל [דמי] פירות שביעית של חבירו שלא מדעתו וי"ל שחכמים הוציאו מרשות עם הארץ כדי שלא יאבדו נכסיהם ויחזרו ברשות זה שיכול לחלל דהפקר ב"ד הפקר. אבל קשה שבפ"ק דבכורות משמע שהפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ואפילו שלא מדעתו ויש לומר שפטר חמור לא דומה לכרם רבעי שכיון שאסור בהנאה הוי כמו הקדש לענין זה שיכול כל אדם לפדותו ולא ממש הוי כהקדש דבהקדש פשוט שפדיונו פדוי לפודה ובפטר חמור מסיקים שפדוי לבעלים. תוס'.



שואלת הגמרא, אם בית דין אמרו לגנב צא תן לו אפילו אם הבעלים לא הקדיש לא יהיה חייב ד' וה'. שהרי רבא אמר, צא תן לו טבח ומכר פטור כיון שפסקו את הדבר וטבח ומכר הוא גזלן. וגזלן אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה. חייב אתה ליתן לו טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה כיון דלא פסקו הוא עדיין גנב¹¹⁷. ואומרת הגמרא שמדובר כשאמרו לו חייב אתה ליתן לו.

117 משמע שחייב אתה ליתן לו אינו גמר דין. ובמס' סנהדרין אמרו נגמר הדין אי אתה רשאי לבצוע, כשאמרו פלוני אתה חייב פלוני אתה זכאי. כיון שהוא קרוב לגמר דין אסור לבצוע. תוס'.

